

TOJIK TILI VA ADABIYOTDAN UMUMIY O'RTA, O'RTA MAXSUS, KASB-HUNAR VA MAKTABDAN TASHQARI DAVLAT TA'LIM MUASSASALARI PEDAGOG KADRLARINING MALAKA TOIFALARI TEST TIZIMI UCHUN TEST SPETSIFIKATSIYASI

Mazkur test spetsifikatsiyasining maqsadi pedagog kadrlarning tojik tili va adabiyot fanidan bilim darajasini aniqlash uchun qo'llaniladigan test savollari strukturasi va unga qo'yiladigan talablarni belgilashdan iborat.

Mazkur hujjatga aprobat siyalar natijasida **qo'shimchalar, o'zgartirishlar va tuzatishlar** kiritilishi mumkin.

I. Tojik tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashning test sinovi tartibi

Pedagog kadrlarning tojik tili va adabiyot fanidan bilimlarini baholashning test sinovi tartibi kompyuter orqali onlayn tarzida test savollariga javob berishdan iborat.

II. Tojik tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashda test sinovi qamrab olgan tojik tili va adabiyot fanining mazmun sohalari

Tojik tili va adabiyot fanidan pedagog kadrlar bilimlarini baholashda test sinovi topshiriqlari umumiy o'rta ta'lim maktablari tojik tili va adabiyot kursining 5-11- sinflari materiallari hamda Davlat ta'lim standartiga mos va turdosh bo'lgan kitoblar asosida **tojik tili va adabiyot fanining** quyidagi **mazmun sohalarini** qamrab oladi:

1. Pedagogning tojik tili fani bo'yicha **fonetika** bo'limi yuzasidan fonemalar tasnifi va uslubiyatini tushuna olishi, fonetik o'zgarishlarni orfoepik qoidalar nuqtai nazaridan tahlil qila olishi, ohang va urg'uni nutqda qo'llay olishi;

leksikologiya bo'limi yuzasidan so'zlarning ko'chma ma'nosi, uslubiy xususiyatlari va atamalarni farqlay olishi, ulardan nutqda to'g'ri foydalana olishi, tojik tili leksikasining rivojlanishi hamda boyishi manbalarini izohlay olishi;

grammatika bo‘limi yuzasidan so‘z turkumlari, undov, modal va taqlid so‘zlar, ularning otlashishi hamda uslubiy xususiyatlarini tushuna olishi va izohlay olishi, so‘z birikmasi gap va uning grammatik belgilari, dialogik nutq belgilari, gap bo‘lagining tiplari, sodda va qo‘shma gaplar ma’nodoshligini, sintaktik qurilmalarni, ko‘chirma gap, matnning o‘ziga xos xususiyatlarini farqlay olishi va muloqotda grammatik hamda sintaktik birliklardan o‘rinli foydalana olishi, matn ustida ishlay olishi.

2. Pedagogning **adabiyot** fani bo‘yicha mustaqil o‘qish uchun tavsiya etilgan asarlarda tasvirlangan voqea-hodisalar mazmunini tushunishi, asar qahramonlariga munosabat bildiradi olishi;

xalq og‘zaki ijodi, mumtoz, zamonaviy va jahon adabiyoti namunalarini (nasriy, she’riy, dramatik asar yoki ulardan olingan parchani) farqlashi va tahlil qila olishi; badiiy tasvir vositalarini farqlay olishi, ularni berilgan matndan topib, tahlilda foydalana olishi; asarning g‘oyaviy-badiiy xususiyatini tahlil qila olishi; matn ustida ishlay olishi; she’riy san’at turlari, janr xususiyatlarini ajrata olishi;

***Eslatma 1:** tojik tili va adabiyot fanining bu mazmun sohalari umumiy holda berilgan bo‘lib, ular tojik tili va adabiyot fanining amaldagi o‘quv dasturi hamda DTS talablaridan kelib chiqib, yanada aniqlashtiriladi va bir nechta mavzularga bo‘linadi hamda kodifikatorda keltiriladi.*

III. Pedagogning tojik tili va adabiyotga oid kompetensiyalarini baholash

Tojik tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashda pedagoglar test sinovi topshiriqlari yordamida quyidagi **ko‘nikma turlari** baholanadi:

1. Bilish
2. Tahlil qilish
3. Qo‘llay olish

Tojik tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovida beriladigan test topshiriqlari quyidagi test turlaridan iborat bo‘lishi mumkin:

1. Y1—to‘rtta javob variantli, bitta to‘g‘ri javobli test .
2. Y2 – moslashtirishni talab qiladigan test topshirig‘i.
3. Y3 – har bir “to‘g‘ri”, “noto‘g‘ri”deb belgilanadigan savoldan iborat test.

***Eslatma 2:** Ba’zi test turlari texnik sharoitlar sababli vaqtincha boshqa test bilan almashtirilishi mumkin.*

**IV. Tojik tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashning pedagog
kadrlar attestatsiyasi test sinovi spetsifikatsiyasi (formati)**

№	Baholanadigan talablar	Tops hiriqlar soni	Testlar turi		Ajrati lgan vaqt (min)	Murakkablik darajasi	Ball
1	Fonetikaga oid testlar	2	1	Y1	1.5	1	2
			2	Y1	1.5	2	2
2	Grafika va orfografiyaga oid testlar	2	3	Y1	1.5	2	2
			4	Y1	1.5	3	2
3	Leksikologiyaga oid testlar	2	5	Y1	1.5	1	2
			6	Y3	1.5	2	2
4	Grammatika	13	7	Y1	1.5	1	2
			8	Y3	1.5	3	2
			9	Y1	1.5	2	2
			10	Y1	1.5	2	2
			11	Y1	1.5	2	2
			12	Y2	1.5	3	2
			13	Y1	1.5	2	2
			14	Y1	1.5	2	2
			15	Y1	1.5	2	2
			16	Y1	1.5	3	2
			17	Y1	1.5	2	2
			18	Y2	1.5	3	2
			19	Y1	1.5	2	2
5	Uslubiyat. Nutq madaniyati	3	20	Y1	1.5	2	2
			21	Y1	1.5	1	2
			22	Y3	1.5	2	2

6	Punktuatsiya	2	23	Y1	1.5	1	2
			24	Y1	1.5	1	2
7	Xalq og‘zaki ijodi	1	25	Y1	1.5	2	2
8	Qadimgi davrlardan boshlab XX asrgacha bo‘lgan adabiyot (Eng qadimgi davrlardan Alisher Navoiy davrigacha)	1	26	Y1	1.5	2	2
10	Qadimgi davrlardan boshlab XX asrgacha bo‘lgan adabiyot (Alisher Navoiy ijodi)	2	27	Y1	1.5	2	2
			28	Y1	1.5	3	2
11	Qadimgi davrlardan boshlab XX asrgacha bo‘lgan adabiyot (Alisher Navoiydan keyingi davrdan XX asrgacha)	2	29	Y1	1.5	1	2
			30	Y1	1.5	2	2
12	Jadid adabiyoti	1	31	Y1	1.5	2	2
13	XX asr adabiyoti	3	32	Y1	1.5	1	2
			33	Y1	1.5	2	2

			34	Y2	1.5	3	2
14	Mustaqillik davri adabiyoti	1	35	Y1	1.5	2	2
15	Adabiyot nazariyasi	2	36	Y1	1.5	2	2
			37	Y3	1.5	2	2
16	Jahon adabiyoti	1	38	Y1	1.5	2	2
17	Matn ustida ishlash	2	39	Y1	1.5	2	2
			40	Y3	1.5	1	2
		40		Y1 – 32	1.5*4	1 – 8	
				Y2 – 3	0=60	2 – 24	40*2=
				Y3 – 5		3 – 8	80

***Eslatma 3:** Test sinovning yuqorida keltirilgan (testlar soni, turi, ajratilgan vaqti, bali, murakkablik darajasi) ko'rsatkichlariga tajriba-sinov natijalari va ilmiy asosli tahlilidan kelib chiqib, tegishli o'zgartirishlar kiritilishi mumkin.*

V. Tojik tili va adabiyot fani mazmun elementlari kodifikatori

Tojik tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashda test sinovi topshiriqlarini tuzish uchun tojik tili va adabiyot fani mazmun elementlari kodifikatori umumiy oʻrta taʼlim muassasalari oʻqituvchilariga qoʻyiladigan tojik tili va adabiyot fani oʻquv dasturi mazmuni asosida tuzilgan.

Tojik tili va adabiyot fani mazmun elementlari kodifikatori umumiy oʻrta taʼlim maktablarida oʻqitiladigan tojik tili va adabiyot fani dasturida koʻzda tutilgan barcha mazmun elementlarini va DTS talablarini qamrab oladi.

Jadvalning birinchi ustunida tojik tili va adabiyot fanining mazmun sohalari kodi, ikkinchi ustunda attestatsiya test sinovida baholanadigan mazmun elementi keltirilgan.

Soha kodi	Milliy test sinovida baholanadigan mavzular roʻyxati
I	Tojik tili
101	Til haqida maʼlumot. Fonetika.
102	Grafika. Orfografiya
103	Leksikologiya
104	Morfologiya (Soʻz tarkibi. Soʻz yasalishi)
105	Morfologiya (Mustaqil soʻz turkumlari. Ot, sifat)
106	Morfologiya (Mustaqil soʻz turkumlari. Son, ravish, olmosh)
107	Morfologiya (Mustaqil soʻz turkumlari. Feʼl)
108	Morfologiya (Yordamchi soʻz turkumlari va alohida olingan soʻzlar)
109	Sintaksis (Teng va tobe bogʻlanish. Soʻz birikmasi sintaksisi)
110	Sintaksis (Sodda gap sintaksisi. Gap boʻlaklari)
111	Sintaksis (Sodda gap sintaksisi. Uyushgan boʻlaklar, ajratilgan boʻlak)

112	Sintaksis (Qo‘shma gaplar sintaksisi)
113	Uslubiyat. Nutq madaniyati.
114	Punktuatsiya
II	Adabiyot
201	Xalq og‘zaki ijodi
202	Qadimgi davrlardan boshlab XX asrgacha bo‘lgan adabiyot (Eng qadimgi davrlardan Alisher Navoiy davrigacha)
203	Qadimgi davrlardan boshlab XX asrgacha bo‘lgan adabiyot (Alisher Navoiy ijodi)
204	Qadimgi davrlardan boshlab XX asrgacha bo‘lgan adabiyot (Alisher Navoiydan keyingi davrdan XX asrgacha)
205	Jadid adabiyoti
206	XX asr adabiyoti.
207	Mustaqillik davri adabiyoti
208	Adabiyot nazariyasi.
209	Jahon adabiyoti
115	Matn ustida ishlash

VI. Tojik tili va adabiyot fanidan bilimlarni baholashning milliy test sinovi topshiriqlarini baholash mezonlari

Har bir test bir xil baholash mezonlariga ko‘ra baholanadi.

1. To‘rtta javob variantli, bitta to‘g‘ri javobli testni baholash mezoni:

Agar belgilangan javob to‘g‘ri bo‘lsa, 2 ball

Agar belgilangan javob noto‘g‘ri bo‘lsa, 0 ball

2. Moslashtirishni talab qiladigan test topshirig‘i:

Agar belgilangan javob to‘g‘ri bo‘lsa, 2 ball

Agar belgilangan javob noto‘g‘ri bo‘lsa, 0 ball

3. Har bir “to‘g‘ri”, “noto‘g‘ri” deb belgilanadigan savoldan iborat yopiq test:

Agar belgilangan javob to‘g‘ri bo‘lsa, 2 ball

Agar belgilangan javob noto‘g‘ri bo‘lsa, 0 ball

Tojik tili va adabiyot

№	Para graf	Punkt	Mavzu	Qiyinlik darajasi			Ko‘nikma turlari	Test turi	Ajratilgan vaqt (minut)
				1	2	3			
1	1	01	Til haqida ma’lumot. Fonetika.	1	1		Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1	1,5
2	1	02	Grafika. Orfografiya		1	1	Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1	1,5
3	1	03	Leksikologiya	1	1		Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1 Y3	1,5
4	1	04	Morfologiya (So‘z tarkibi. So‘z yasalishi)	1	1	1	Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1 Y3	1,5

5	1	05	Morfologiya (Mustaqil soʻz turkumlari. Ot, sifat)		1		Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1	1,5
6	1	06	Morfologiya (Mustaqil soʻz turkumlari. Son, ravish, olmosh)		1		Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1	1,5
7	1	07	Morfologiya (Mustaqil soʻz turkumlari. Feʼl)		1	1	Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1 Y2	1,5
8	1	08	Morfologiya (Yordamchi soʻz turkumlari va alohida olingan soʻzlar)		1		Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1	1,5
9	1	09	Sintaksis (Teng va tobe bogʻlanish. Soʻz birikmasi sintaksisi)		1		Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1	1,5
10	1	10	Sintaksis (Sodda gap sintaksisi. Gap boʻlaklari)		1	1	Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1 Y2	1,5

11	1	11	Sintaksis (Sodda gap sintaksisi. Uyushgan bo‘laklar, ajratilgan bo‘lak)		1	1	Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1	1,5
12	1	12	Sintaksis (Qo‘shma gaplar sintaksisi)		1		Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1	1,5
13	1	13	Uslubiyat. Nutq madaniyati.	2	1		Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1 Y3	1,5
14	1	14	Punktuatsiya		1		Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1	1,5
15	2	01	Xalq og‘zaki ijodi		1		Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1	1,5
16	2	02	Qadimgi davrlardan boshlab XX asrgacha bo‘lgan adabiyot (Eng qadimgi		1		Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1	1,5

			davrlardan Alisher Navoiy davrigacha)						
17	2	03	Qadimgi davrlardan boshlab XX asrgacha boʻlgan adabiyot (Alisher Navoiy ijodi)		1	1	Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1	1,5
18	2	04	Qadimgi davrlardan boshlab XX asrgacha boʻlgan adabiyot (Alisher Navoiydan keyingi davrdan XX asrgacha)	1	1		Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1	1,5
19	2	05	Jadid adabiyoti		1		Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1	1,5
20	2	06	XX asr adabiyoti.	1	1	1	Bilish, tahlil qilish, qoʻllay olish	Y1 Y2	1,5
21	2	07	Mustaqillik davri adabiyoti		1		Bilish, tahlil qilish,	Y1	1,5

							qo‘llay olish		
22	2	08	Adabiyot nazariyasi.		2		Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1 Y3	1,5
23	2	09	Jahon adabiyoti		1		Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1	1,5
24	1	15	Matn ustida ishlash	1	1	1	Bilish, tahlil qilish, qo‘llay olish	Y1 Y3	1,5
			JAMI	8	24	8			60

Eslatma 4: Har bir test topshirig‘ini bajarish uchun 1,5 minut vaqt ajratiladi.

Test sinovlariga tayyorgarlik ko‘rish uchun tavsiya etiladigan adabiyotlar:

I. Ona tili

I.1. Tojik tili (5- sinf) Tavakkal Choriev “ O‘zbekiston” nashriyoti. 2019

I.2. Tojik tili (6- sinf). N. Mahmudov va b. “Tasvir” NU, 2017

I.3. Tojik tili (7- sinf). Amon Voxidov va b. “SNARQ” nasnriyoti, 2017

I.4. Tojik tili (8- sinf). T.Choriev va b. Cho‘lpon nomidagi NMIU, 2018

I.5. Tojik tili (9- sinf). M. Kabirov va b. “O‘zbekiston”, 2019

- I.6. Tojik tili (10- sinf). M. Kabirov va b. “O‘zbekiston Milliy ensiklopediyasi” DIN, 2018
- I.7. Tojik tili (11- sinf). M. Kabirov va b. Cho‘lpon nomidagi NMIU, 2018

II. Adabiyot

- II.1. Adabiyot (5- sinf) A.Qamarov va b. “Sharq”, 2020
- II.2. Adabiyot (6- sinf, 1- qism)S.Sag’diev va b. , “Sharq”, 2017
- II.3. Adabiyot (7- sinf) Z. Fayzulloeva va b. « O‘zbekiston», 2017
- II.4. Adabiyot (8- sinf) A. Qamarov va b. O‘zbekiston», , 2019
- II.5. Adabiyot (9- sinf). J.Hamroev “O‘zbekiston” NMIU, 2019
- II.6. Adabiyot (10- sinf,) S.Sag’diev va b. Cho‘lpon nomidagi NMIU .2017
- II.7. Adabiyot (11- sinf,) J.Hamroev va b, Cho‘lpon nomidagi NMIU. 2018

III. Qo‘shimcha adabiyotlar (To‘liq o‘qib chiqiladi)

- III.1. Sadriddin Ayni. “Maktabi ko‘hna” (5- sinf)
- III.2. Fazliddin Muhammadiev. “Ro‘zi dafni Usto Oqil” (hikoya) (6- sinf)
- III.3. Ubaydi Zokoni. “Mushu gurba” (Qissa) (7- sinf)
- III.4. Abdurahmon Jomi. “Bahoriston” (8- sinf)
- III.5. Mirzo Tursunzoda “Qissai Hinduston” (9- sinf)
- III.6. U.Kaykovus “ Qobusnoma” (10- sinf)
- III.7. S. Ulugzoda. “Firdavsi” (Roman) 11- sinf)